

مهر ۱۴۰۱
مسلسل: ۱۸۴۶۲

**گزارش نظارتی در خصوص «الگوی تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجو»
در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی**





مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۸۴۶۲

کدموضوعی: ۲۷۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: گزارش نظارتی در خصوص «الگوی تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجو» در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی

نام دفتر: مطالعات فرهنگی و آموزش (گروه آموزش عالی و تحقیقات)

تهیه و تدوین: هادی یوسفی

اظهار نظر کننده: امیر شهسواری

ناظران علمی: یوسف زراعت کیش، موسی بیات

ویراستار ادبی: شیوا امین اسکندری

واژه‌های کلیدی:

۱. شورای گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی

۲. ظرفیت پذیرش دانشجو

۳. الگوی تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجو



تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۷/۱۱

به نام خدا

فهرست مطالب

۱ خلاصه مدیریتی
۲ مقدمه
۴ نحوه تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجو قبل از تصویب الگوی جدید و ایرادهای آن
۵ قوانین و مصوبات مربوط به پذیرش دانشجو در نظام حقوقی کشور
۷ مصوبه «الگوی تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجو»
۹ وضعیت ظرفیت پذیرش قبل و بعد از تصویب و ابلاغ الگو از نگاه آمار
۱۳ آسیب‌شناسی الگوی تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجو
۱۷ پیامدهای الگو
۱۹ نتیجه‌گیری
۲۱ پیشنهادات و راهکارها
۲۳ منابع و مآخذ



گزارش نظارتی در خصوص «الگوی تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجوی» در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی

خلاصه مدیریتی

الگوی تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجوی از سوی شورای گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی در تیرماه ۱۳۹۹ به منظور حفظ و ارتقای کیفیت آموزش عالی به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی ابلاغ شد. قبل از ابلاغ این مصوبه، شورای گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی در هریک از مقاطع تحصیلی و به صورت یکسان برای همه دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی اقدام به تعیین سقف پذیرش می‌کرد و دانشگاه‌ها مجاز به تعیین ظرفیت پذیرش در سقف تعیین شده بودند؛ این بدین معنی است که از شاخص و معیار مشخصی برای تعیین سقف پذیرش توسط شورای گسترش و دانشگاه‌ها برای تعیین میزان ظرفیت پذیرش در آن سقف استفاده نمی‌شد. اما در الگوی جدید با استفاده از معیار تعداد اعضای هیئت علمی ضوابطی برای تخصیص ظرفیت پذیرش قرار داده شده است. مفاد الگوی جدید شامل سه بند در خصوص نحوه تعیین ظرفیت در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری؛ چهار تذکر و همچنین سه مقرر است که ضوابط مدنظر شورای گسترش و برنامه‌ریزی در این زمینه را نشان می‌دهد. بررسی الگوی فوق که با استفاده از اظهارنظر دانشگاه‌های مختلف صورت گرفت نشان داد که به این الگو ایرادهایی همچون محدود بودن شاخص‌های مورد استفاده جهت تعیین ظرفیت، کم‌توجهی به اسناد آمایش سرزمین، مشخص نبودن نحوه ارتباط مصوبه حاضر با سایر قوانین و مصوبات مرتبط، عدم ارائه راهکار برای دانشگاه علمی کاربردی، رویکرد متفاوت

و تبعیض آمیز مصوبه نسبت به زیرنظام‌های دانشگاهی همچون دانشگاه‌های غیردولتی غیرانتفاعی؛ مشخص نبودن وضعیت ظرفیت پذیرش در دانشگاه آزاد و ... وارد است. از سوی دیگر بررسی آماری وضعیت پذیرش دانشجو پس از اجرای الگو و مقایسه آن با سال‌های قبل از آن نشان داد، ظرفیت و تعداد پذیرش در امتداد سال‌های قبل از اجرای الگو بوده و اجرای آن موفقیت‌آمیز نبوده است، به طوری که در مقطع کارشناسی دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (وزارت علوم) حدود ۷۵ درصد بیش از ظرفیت قابل پذیرش، در سال تحصیلی ۱۴۰۱ - ۱۴۰۰ دانشجو پذیرش شده است. بنابراین نیاز به در نظر گرفتن ملاحظات و الزاماتی همچون حذف تذکر ۴، استفاده از سازوکارهای رقابتی همچون تخصیص براساس عملکرد آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها، استفاده از شاخص‌های متنوع و ترکیبی، در نظر گرفتن ضریبی برای دانشجویان تغییر رشته‌ای، انصرافی، انتقالی، اخراجی و ... هم برای اصلاح الگو و هم اجرای آن وجود دارد.

مقدمه

سنجش و پذیرش دانشجو در همه کشورهای دنیا یکی از مهم‌ترین بخش‌های نظام آموزش عالی است که نقش مهمی در تعیین کیفیت ورودی‌ها و خروجی‌های این نظام دارد. به همین ترتیب یکی از مراحل اساسی در سنجش و پذیرش دانشجو تعیین صحیح ظرفیت‌های نظام آموزش عالی یا به عبارتی دیگر تنظیم ظرفیت پذیرش در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی است. ظرفیت پذیرش دانشجو یکی از مؤلفه‌های مهم تأثیرگذار بر کیفیت آموزش عالی و سرنوشت فارغ‌التحصیلان آن است. بنابراین، در تعیین میزان پذیرش یا ظرفیت دانشگاه‌ها باید شاخص‌های کیفی مهمی نظیر نسبت استاد به دانشجو، منابع مالی و اعتبارات دانشگاه، میزان فضاهای آموزشی، ظرفیت و فضاهای رفاهی،



فرهنگی، پژوهشی، تربیتی، ورزشی، فناوری اطلاعات و مهارتی که به طرف عرضه‌کننده مربوط است مدنظر قرار گیرد. البته عوامل دیگری نیز به طرف تقاضا مربوط می‌شود، مانند نرخ اشتغال دانش‌آموختگان که می‌تواند در مشخص کردن ظرفیت پذیرش مؤثر باشد.

در دو دهه اخیر تقاضای انبوه برای ورود به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی به توسعه کمی آموزش عالی از جمله اعطای مجوز تأسیس دانشگاه/ مؤسسه، دانشکده، رشته و در نهایت پذیرش دانشجو در کشور بدون توجه به شاخص‌های کیفی منجر شد. هرچند این اقدامات توانست تا حد زیادی تقاضای اجتماعی برای آموزش عالی را مرتفع کرده و جمعیت بسیاری از متقاضیان را وارد دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کند، اما به برخی پیامدهای نامطلوبی همچون افت کیفیت آموزش و پژوهش، بی‌برنامگی در فرایند پذیرش دانشجو در مقاطع مختلف تحصیلی، نرخ بالای بیکاری فارغ‌التحصیلان، به حاشیه رفتن علوم پایه، خروج فارغ‌التحصیلان و نخبگان از کشور، عدم تمایل به تحصیل در داخل کشور، ضعف تربیت فرهنگی دانشجویان، کاهش تحرک اجتماعی و ... منجر شده است. اما اکنون پس از توسعه کمی قابل توجه دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی و گذر از تب تقاضای بالای اجتماعی برای ورود به دانشگاه‌ها^۱، زمان آن رسیده است تا در راستای کیفیت‌بخشی به نظام آموزش عالی اقدام‌هایی صورت گیرد. در همین راستا «شورای گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی» در تاریخ ۱۳۹۹/۰۴/۲۲ به تصویب «الگوی تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجو به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی» اقدام کرد. در این الگو تلاش شده است تا ظرفیت پذیرش دانشجو در دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی قاعده‌مندتر شود و براساس ظرفیت اعضای هیئت علمی تعداد دانشجویان در مقاطع مختلف مشخص باشد. در این گزارش مصوبه فوق بررسی خواهد شد و سعی بر آن است

۱. حدود ۵۰ درصد از داوطلبان کنکور سال ۱۴۰۱ به انتخاب رشته اقدام کرده‌اند.

تا به این پرسش پاسخ داده شود که آثار این مصوبه در ابعاد گوناگون بر دانشگاه‌ها چه بوده است و چه پیامدهایی را می‌تواند دربرداشته باشد؟ بدین‌منظور اقدام به مکاتبه با وزارت علوم و ۱۴ دانشگاه از دانشگاه‌های دولتی^۱ جهت اظهار نظر درخصوص مصوبه شورای گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی و همچنین با سازمان سنجش آموزش کشور و مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی جهت ارائه آمار پذیرفته‌شدگان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی گردید. علاوه بر این از نظرات کارشناسان و خبرگان این حوزه نیز استفاده شده است.

نحوه تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجو قبل از تصویب الگوی جدید و ایرادهای آن

بررسی‌ها نشان می‌دهد قبل از ابلاغ مصوبه جدید وزارت علوم درخصوص ظرفیت پذیرش دانشجو، تخصیص ظرفیت دانشگاه‌ها براساس سقف تعیین شده توسط شورای گسترش آموزش عالی برای هر یک از مقاطع و رشته محل‌های تحصیلی صورت می‌گرفت. به این صورت که برای مقطع کارشناسی سقف ظرفیت قابل پذیرش شصت نفر، کارشناسی ارشد بیست نفر و دکتری تخصصی هفت نفر تعیین شده بود. دانشگاه‌ها نیز با توجه به ظرفیت‌ها و برنامه‌های خود اقدام به پیشنهاد پذیرش تا سقف تعیین شده می‌کردند و البته پیشنهادهای با تعداد بالاتر از سقف تعیین شده از سوی شورای گسترش رد می‌شد. ایرادهای وارده بر این نوع از نحوه تخصیص پذیرش دانشجو را می‌توان به شرح زیر عنوان کرد:

- کم‌توجهی به محدودیت‌های دانشگاه‌ها از ابعاد مختلف (انسانی، کالبدی، مالی، تجهیزاتی و ...)

۱. شامل دانشگاه‌های: شهید بهشتی، علامه طباطبائی، صنعتی شریف، شیراز، ایلام، یاسوج، شهرکرد، گلستان، تبریز، محقق اردبیلی، کردستان، قم، سیستان و بلوچستان و بیرجند.



- اعلام ظرفیت پذیرش بیش از توان دانشگاه به منظور کسب بودجه بیشتر (به دلیل سرانه محور بودن نوع بودجه ریزی)،
 - در نظر نگرفتن ضوابط و مقررات مربوط به آمایش آموزش عالی،
 - عدم توجه به شاخص‌های کیفی جهت کنترل کیفی آموزش و پژوهش.
- از پیامدهای روش فوق در نحوه تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجو که در سال‌های اخیر نیز بروز چشمگیری داشته به مواردی همچون بیکاری گسترده فارغ‌التحصیلان، مهاجرت فارغ‌التحصیلان علاوه بر نخبگان، تربیت نیروی متخصص بیش از نیاز کشور در برخی رشته‌ها و کم‌توجهی به برخی از نیازها و اولویت‌ها، افت کیفیت آموزش‌ها و پژوهش‌های دانشگاهی و ... می‌توان اشاره کرد.

قوانین و مصوبات مربوط به پذیرش دانشجو در نظام حقوقی کشور

قبل از مصوبه اخیر وزارت علوم در خصوص تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجو در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی چند قانون و آیین‌نامه در این خصوص وجود دارد که بررسی آنها از منظر سیر تحولات قانونی بااهمیت است. در جدول زیر قوانین و مصوبات مذکور ارائه شده است.

جدول ۱. قوانین و مصوبات مرتبط با الگوی تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجو

ردیف	قانون / مصوبه	مرجع تصویب	سال تصویب	موضوع
۱	تبصره «۳» ماده (۵) قانون سنجش و پذیرش دانشجو در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور	مجلس شورای اسلامی	۱۳۹۲	تعیین روش پذیرش دانشجو در دانشگاه براساس ظرفیت رشته - محل و تقاضای داوطلبان به صورت سالانه تعیین می‌شود.
۲	بند «۲» ماده واحده نحوه تعیین و اعمال ظرفیت پذیرش دانشجو در دانشگاه آزاد اسلامی	شورای عالی انقلاب فرهنگی	۱۳۹۳	تعیین ظرفیت سالیانه پذیرش دانشجو در تحصیلات تکمیلی و دفترچه آزمون دانشگاه آزاد اسلامی باید حسب مورد به تأیید وزرای علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برسد. بند «۳» - مرجع تعیین ظرفیت و اعطای مجوز کد رشته محل در کلیه مقاطع، رشته‌ها و گرایش‌های علوم انسانی، وزارت علوم با همکاری شورای تخصصی تحول و ارتقای علوم انسانی شورای عالی انقلاب فرهنگی است و دفترچه پذیرش دانشجو در رشته محل‌های علوم انسانی باید قبل از انتشار به تأیید شورای مذکور برسد.
۳	سیاست‌های اجرایی اقدام ملی ۱۴ از راهبرد کلان ۶ مربوط به تنظیم ظرفیت مؤسسات آموزش عالی (با رعایت ملاحظات آمایش سرزمین)	ستاد راهبردی نقشه جامع علمی کشور (مصوبه ۲۳۶)	۱۳۹۳	سیاست ۱: بازنگری و تعیین ظرفیت‌های آموزش عالی و میزان جذب دانشجو در هر رشته و مقطع تحصیلی سیاست ۲: توزیع مأموریت آموزش نیروی انسانی متخصص موردنیاز، منتج از سیاست ۱، در رشته‌ها و مقاطع مختلف تحصیلی بین مؤسسات آموزش عالی ملی و استان
۴	تبصره «۲» بند «الف» ماده (۵) قانون سنجش و پذیرش دانشجو در دوره‌های تحصیلات تکمیلی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی	مجلس شورای اسلامی	۱۳۹۴	هریک از وزارتین موظفند در چارچوب آمایش آموزش عالی کشور، سالیانه نسبت به تعیین سقف مجاز پذیرش دانشجو برای همه رشته‌محل‌های مورد تأیید شورای گسترش خود اقدام کنند.



به‌طور کلی قوانین و مصوبات جدول فوق (که همگی قبل از مصوبه مربوط به الگوی تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجو تصویب و ابلاغ شده‌اند) نشان می‌دهد مجلس شورای اسلامی و دولت در قوانین و آیین‌نامه‌های مصوب به موضوع ظرفیت پذیرش دانشجو توجه داشته‌اند اما بررسی این اسناد و قوانین نشان می‌دهد اول اینکه سقف ظرفیت پذیرش توسط وزارتین علوم و بهداشت تعیین می‌شود و دانشگاه‌ها در این چارچوب اقدام به اعلام میزان ظرفیت خود در هر سال می‌کنند. دوم توجه به آمایش آموزش عالی در تعیین ظرفیت پذیرش است که وزارتین موظفند در این چارچوب سقف ظرفیت در هر رشته محل را تعیین کنند (البته این موضوع تنها برای مقاطع تحصیلات تکمیلی مطرح شده است). نکته سوم هم مربوط به دانشگاه آزاد است که ظرفیت سالیانه پذیرش دانشجو در این دانشگاه براساس اساسنامه باید حسب مورد به تأیید وزارت علوم و بهداشت برسد، همچنین مرجع تعیین ظرفیت این دانشگاه در رشته‌های علوم انسانی، علاوه بر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، شورای تخصصی تحول و ارتقای علوم انسانی شورای عالی انقلاب فرهنگی نیز می‌باشد. بنابراین آنچه مشخص است در قوانین و آیین‌نامه‌های فوق هر چند وزارتین سقف ظرفیت پذیرش را تعیین می‌کنند، اما دانشگاه‌ها این اختیار را دارند تا خود ظرفیت پذیرش در هر رشته محل را در سقف مشخص شده، تعیین کنند.

مصوبه «الگوی تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجو»

در این مصوبه^۱ سقف ظرفیت کامل پذیرش توسط دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی در هر سال تحصیلی به شرح زیر تعیین می‌شود:

الف) در مقطع کارشناسی به‌ازای هر عضو هیئت علمی - صرف‌نظر از مرتبه علمی - چهار دانشجو قابل پذیرش است.

ب) برای مقطع کارشناسی ارشد به‌ازای هر عضو هیئت علمی در مرتبه استادیاری دو و در مراتب دانشیاری و استادی سه دانشجو قابل پذیرش است.

ج) برای مقطع دکتری به‌ازای هر سه عضو هیئت علمی در مرتبه استادیاری، هر دو عضو عضو هیئت علمی در مرتبه دانشیاری و یک عضو هیئت علمی در مرتبه استادی، یک دانشجو قابل پذیرش است.

براین اساس ظرفیت کل پذیرش دانشجو، اعم از ظرفیت پذیرش از محل قانون موسوم به آموزش رایگان یا دریافت شهریه در هر مقطع تحصیلی براساس تعداد و مرتبه اعضای هیئت علمی، سرانه فضای آموزشی و پیوست خدمات رفاهی به هر دانشگاه یا مؤسسه آموزش عالی اختصاص می‌یابد و مسئولیت اختصاص و توزیع ظرفیت بین رشته‌ها و گرایش‌های مختلف برعهده دانشگاه یا مؤسسه آموزش عالی پذیرنده دانشجو است.

تذکره ۱: در مورد مؤسسه‌های آموزش عالی دارای محدود رشته‌های تحصیلات تکمیلی، تخصیص ظرفیت براساس تعداد و مرتبه اعضای هیئت مرتبط با آن رشته‌ها صورت می‌گیرد.

تذکره ۲: در اجرای سند الزامات هدفمندسازی پایان‌نامه‌ها و رساله‌های تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزشی و پژوهشی، سقف ظرفیت پذیرش دانشجو در مقاطع تحصیلات تکمیلی به‌تدریج طی یک برنامه زمانی چهارساله براساس پذیرش تقاضامحور تعیین خواهد شد.

تذکره ۳: تعیین ظرفیت پذیرش دانشجویان خارجی فارغ از الگوی یادشده و مبتنی بر مقررات مربوط توسط دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی پذیرنده صورت می‌گیرد.



تذکر ۴: در مورد دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی غیردولتی - غیرانتفاعی، علاوه بر اعضای هیئت علمی مؤسسه‌ها، کلیه اعضای هیئت علمی وابسته و حق‌التدریس نیز در محاسبه ظرفیت منظور می‌شود.

افزون بر موارد فوق شورای گسترش آموزش عالی مقرر داشته است که:

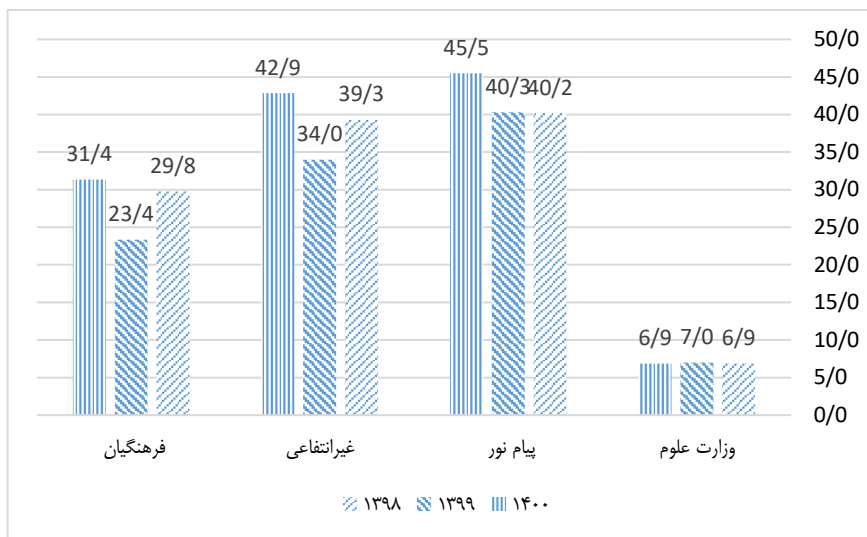
یک) تعیین و اختصاص ظرفیت پذیرش دانشجو براساس الگوی مذکور از سال تحصیلی ۱۴۰۱ - ۱۴۰۰ قابل اجراست.

دو) در نخستین سال از اعمال الگوی یادشده، اختلاف ظرفیت پذیرش با روش جاری ۴۰ درصد و برای سال دوم تا ۲۵ درصد با تأیید معاون آموزشی وزارت پذیرفتنی است. سه) در دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی دولتی، سهم ظرفیت پذیرش دانشجو شهریه‌پرداز در هر رشته - گرایش نمی‌تواند از ظرفیت پذیرش دانشجویان برخوردار از آموزش رایگان بیشتر باشد.

وضعیت ظرفیت پذیرش قبل و بعد از تصویب و ابلاغ الگو از نگاه آمار

بررسی‌های آماری نشان می‌دهد تصویب، ابلاغ و اجرای الگوی جدید تأثیر چندانی بر عملکرد زیرنظام‌های مختلف آموزش عالی نداشته است. همان‌گونه که در نمودار ۱ مشخص است میزان پذیرش (به‌ازای هر عضو هیئت علمی) در سال‌های تحصیلی ۱۳۹۹ - ۱۳۹۸ و ۱۴۰۰ - ۱۳۹۹ با سال تحصیلی ۱۴۰۱ - ۱۴۰۰ که الگوی اجرا شده است، در زیرنظام‌های مربوط به وزارت علوم، دانشگاه پیام نور، غیرانتفاعی و فرهنگیان تفاوت قابل ملاحظه‌ای نداشته است.

نمودار ۱. میزان پذیرش در مقطع کارشناسی در برخی از زیرنظام‌های آموزش عالی به‌ازای هر عضو هیئت علمی در سال‌های ۱۳۹۸ الی ۱۴۰۰



همچنین بررسی تعداد پذیرفته‌شدگان در سال تحصیلی ۱۴۰۱ - ۱۴۰۰ بخش دیگری از نحوه اجرای این الگو را نشان می‌دهد. بر این اساس میزان پذیرش در مقطع کارشناسی براساس الگوی جدید تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجو نبوده است و پذیرش در این سال را می‌توان در امتداد نحوه و میزان پذیرش قبل از اجرایی شدن الگوی فوق قلمداد کرد.

بررسی عملکرد دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم در سال تحصیلی ۱۴۰۱ - ۱۴۰۰ نشان داد در مجموع بیش از ۱۸۵ هزار نفر در مقاطع کارشناسی این دسته از دانشگاه‌ها پذیرش شده‌اند، که هفت دانشجو به‌ازای هر عضو هیئت علمی است. این در حالی است که می‌بایست طبق مصوبه حدود ۱۰۸ هزار دانشجو پذیرش می‌شد تا استاندارد چهار دانشجو به‌ازای هر عضو هیئت علمی رعایت شود. با احتساب ۴۰ درصد اضافه ظرفیت پذیرش نیز حدود ۱۵۱ هزار دانشجو قابل پذیرش بود که در عمل حدود



۲۳٪ نیز بیش از این ظرفیت (یعنی ۱۸۵ هزار نفر) پذیرش شده است. به بیان دیگر حدود ۶۳ درصد بیش از ظرفیت پیشنهادی توسط الگو در مقطع کارشناسی به پذیرش دانشجو اقدام شده است.

همچنین با توجه به مفاد مربوط به مقاطع تحصیلات تکمیلی در الگوی ابلاغ شده (بندهای «ب» و «ج») می‌توان گفت عملکرد زیرنظام‌های آموزش عالی در این مقاطع نیز در امتداد سال‌های قبل بوده و الگو منجر به شکل‌گیری عملکردی متفاوت نشده است. برای نمونه در نمودار زیر تعداد پذیرفته‌شدگان مقطع کارشناسی ارشد در سه زیر نظام آموزش عالی ارائه شده است.

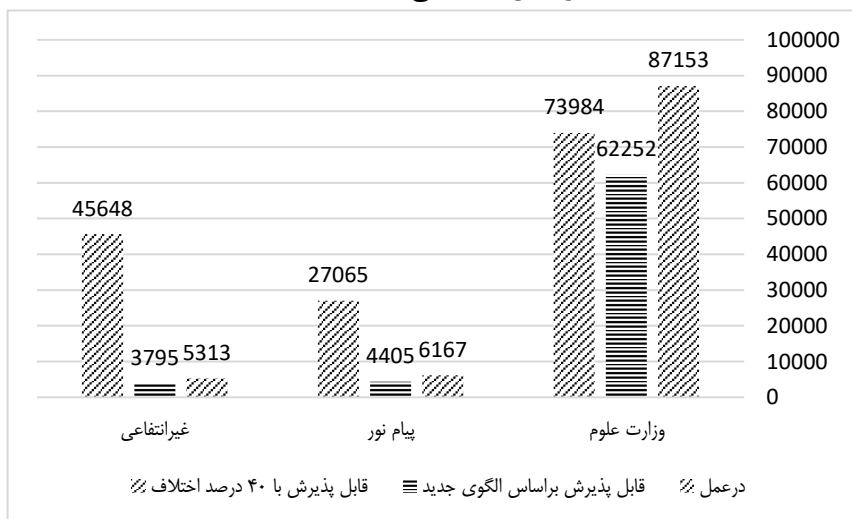
ظرفیت پذیرش در مقطع کارشناسی ارشد دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم براساس الگوی جدید حدود ۶۲ هزار نفر بوده است که در سال تحصیلی ۱۴۰۱ - ۱۴۰۰ حدود ۷۴ هزار نفر در این مقطع در دانشگاه‌ها پذیرش شده‌اند^۱. هرچند تعداد پذیرش شده بیش از ظرفیت پیش‌بینی شده در الگوی جدید است، اما با در نظر گرفتن ۴۰٪ اختلاف پیش‌بینی شده برای سال اول این میزان قابل قبول است. همچنین برای مقطع دکتری تخصصی محاسبه ظرفیت پذیرش نشان می‌دهد دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم قابلیت پذیرش حدود ۱۲ هزار را داشتند که از این میزان حدود ۹ هزار دانشجو پذیرفته شده‌اند. بنابراین از داده‌های فوق می‌توان این برداشت را کرد که الگوی جدید تخصیص ظرفیت پذیرش بر میزان پذیرش در سال تحصیلی ۱۴۰۱ - ۱۴۰۰ تأثیر زیادی نداشته است.

در نمودار زیر تعداد واقعی (در عمل)، ظرفیت قابل پذیرش و همچنین پذیرش با اضافه کردن ۴۰٪ اختلاف نسبت به ظرفیت اولیه پیش‌بینی شده در مقطع کارشناسی

۱. براساس محاسبات حاصل از داده‌های دریافتی از سازمان سنجش آموزش کشور

ارشد علاوه بر دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم برای دانشگاه‌های پیام نور و غیرانتفاعی نیز نشان داده شده است.

نمودار ۲. تعداد پذیرفته شدگان، ظرفیت قابل پذیرش براساس الگوی جدید و یا الگوی قابل پذیرش با احتساب ۴۰ درصد اختلاف در مقطع کارشناسی ارشد در سال تحصیلی ۱۴۰۱ - ۱۴۰۰



با در نظر گرفتن تعداد اعضای هیئت علمی تمام‌وقت، دقت در نمودار فوق نشان می‌دهد دانشگاه پیام نور حدود پانصد درصد (۵۰۰٪) و مؤسسات آموزش عالی غیرانتفاعی بیش از هزار درصد (۱۰۰۰٪) بیش از میزان ظرفیت قابل پذیرش براساس الگو، در مقطع کارشناسی ارشد اقدام به پذیرش دانشجو کرده‌اند.



آسیب‌شناسی الگوی تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجو

با اجرای الگوی تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجو در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ برخی از ایرادها و نواقص آن آشکار شد، اما علاوه بر این می‌توان به آسیب‌هایی اشاره کرد که با گذشت زمان بیشتر احتمال بروز آنها نیز بیشتر خواهد بود. به‌طور کلی آسیب‌های الگوی جدید تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجو را می‌توان در موارد زیر عنوان کرد:

- **محدود بودن شاخص‌های مورد استفاده جهت تخصیص ظرفیت:** در الگوی حاضر تنها به شاخص تعداد اعضای هیئت علمی توجه شده است، در حالی که تخصیص ظرفیت پذیرش می‌تواند تابع شاخص‌های متنوعی از جمله عملکرد آموزشی و پژوهشی دانشگاه، منابع مالی و کالبدی، اشتغال فارغ‌التحصیلان، قراردادهای پژوهشی، فضا و تجهیزات آموزشی، آزمایشگاهی و کارگاهی و ... باشد. از سوی دیگر می‌توان با بهره‌گیری از شاخص‌های مرتبط با عوامل آمایشی و عوامل مربوط به تناسب عرضه با نیازمندی‌های تقاضا به میزان بهینه ظرفیت پذیرش از دو جنبه درونی و بیرونی آموزش عالی دست یافت.

- **غفلت از اسناد مربوط به آمایش آموزش عالی:** مواد (۲)، (۶) و (۸) «سیاست‌ها و ضوابط اجرایی حاکم بر آمایش آموزش عالی» با موضوع‌هایی نظیر مدیریت منطقه‌ای، طرح جامع نظام سنجش و پذیرش و ارتقای اشتغال‌پذیری و همچنین بند «۳» از ماده (۳) و بندهای «۱» و «۵» از ماده (۴) دستورالعمل مربوط به «ساماندهی و تقویت مؤسسات آموزش عالی در حال توسعه» با موضوع‌هایی مانند توجه به ملاحظات آمایش آموزش عالی، توسعه گروه‌های حداقل با سه عضو هیئت علمی و ضوابط پذیرش در مقطع کارشناسی دارای موادی هستند که در تهیه الگوی حاضر مورد غفلت واقع شده‌اند.

- از حد نصاب افتادن کلاس‌ها با انتقال، تغییر رشته، انصراف یا اخراج دانشجویان (به‌ویژه در دانشگاه‌های در حال توسعه): تجربه نشان داده است که نرخ فارغ التحصیلی در رشته‌های مختلف به‌ندرت و شاید هیچگاه ۱۰۰ درصد نیست، این مهم دلایل چندی دارد که از آن جمله می‌توان به تغییر رشته، انتقال، انصراف یا اخراج دانشجویان اشاره کرد. از این رو تعیین ظرفیت پذیرش (به‌صورت ثابت) بدون در نظر گرفتن نرخ ریزش^۱ می‌تواند به کاهش بهره‌وری منابع و امکانات منجر شود.

- عدم استفاده از سازوکار رقابتی جهت بهره‌مندی دانشگاه‌های با عملکرد آموزشی و پژوهشی بهتر از ظرفیت پذیرش بیشتر: در وضعیت موجود که دانشگاه‌ها (به‌ویژه دانشگاه‌های کوچک و در حال توسعه) در پی پذیرش تعداد بیشتر دانشجو و کسب منابع مالی هستند، می‌توان از طریق وابسته کردن ظرفیت پذیرش به عملکرد دانشگاه‌ها در چند حوزه (مانند به‌روزرسانی سرفصل‌ها و برنامه‌های درسی، داشتن عضو هیئت علمی/ دانشجو/ فارغ‌التحصیل دارای جایزه از جشنواره‌های معتبر ملی و بین‌المللی و ...) منجر به شکل‌گیری رقابت سالم در این زمینه شد. همچنین:

- مشخص نبودن چگونگی ارتباط مصوبه با قوانین و مصوبات دیگر در این زمینه: هم‌اکنون در نظام حقوقی کشور علاوه بر مصوبه فوق، قوانین و مصوبات دیگری همچون «قانون سنجش و پذیرش دانشجو» با موضوع تعیین روش پذیرش دانشجو؛ مصوبه «سیاست‌های اجرایی اقدام ملی ۱۴ از راهبرد کلان ۶ مربوط به تنظیم ظرفیت مؤسسات آموزش عالی» یا «ماده (۲۱) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی» با موضوع ساماندهی تعداد دانشجو، رشته و ترکیب جنسیتی دانشگاه‌ها و

۱. منظور تعداد دانشجویانی است که پس از پذیرفته شدن در یک رشته محل، به دلایل مختلف تحصیلات خود را در رشته محل قبولی ادامه نمی‌دهند.
۱۰۰ * تعداد پذیرفته‌شدگان / (تعداد پذیرفته‌شدگان - تعداد فارغ‌التحصیلان)



مؤسسه‌های آموزش عالی مرتبط با کشاورزی براساس نیازسنجی و مدیریت منابع انسانی وزارت جهاد کشاورزی، نیز درخصوص تعیین ظرفیت پذیرش دانشجو وجود دارد، اما در الگوی فوق هیچ اشاره‌ای به این قوانین و مصوبات نشده و مشخص نیست ارتباط بندها و مفاد آن با قوانین و مصوبات قبل چگونه برقرار خواهد شد.

- **رویکرد متفاوت و تبعیض آمیز مصوبه برای زیرنظام‌های دانشگاهی:** براساس تذکر شماره ۴ الگو دانشگاه‌های غیرانتفاعی این اجازه را دارند تا علاوه بر اعضای هیئت علمی مؤسسه‌ها، همه اعضای هیئت علمی وابسته و حق‌التدریس را نیز در محاسبه ظرفیت منظور کنند، درحالی‌که دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری که از نظر منابع انسانی و کالبدی اغلب شرایط بهتری از این دسته از دانشگاه‌ها دارند، تنها مجاز به محاسبه اعضای هیئت علمی تمام‌وقت خود در محاسبه ظرفیت هستند.

- **مشخص نبودن وضعیت دانشگاه‌های فنی و حرفه‌ای، پیام نور و علمی - کاربردی:** یکی از ایرادهای مصوبه حاضر یکسان‌نگری به همه زیرنظام‌های دانشگاهی است. به‌گونه‌ای که وضعیت زیرنظام‌هایی مانند فنی و حرفه‌ای، پیام نور و علمی - کاربردی که بخش چشمگیری از دانشجویان را نیز پذیرش می‌کنند، مشخص نیست. هریک از زیرنظام‌های فوق مأموریت و کارویژه‌های متفاوتی دارند و به‌نظر می‌رسد ظرفیت پذیرش نیز باید با معیارهای متفاوتی نسبت به سایر زیرنظام‌ها اقدام به پذیرش دانشجو کنند، اما این مهم نادیده گرفته شده است.

- **مشخص نبودن وضعیت ظرفیت پذیرش در دانشگاه آزاد:** در الگوی ارائه شده نامی از دانشگاه آزاد اسلامی به میان نیامده است. هرچند طبق ماده (۶) اساسنامه اصلاحی دانشگاه آزاد اسلامی مصوب ۱۳۸۹/۰۱/۲۸ شورای عالی انقلاب فرهنگی، این دانشگاه تابع کلیه ضوابط و مقررات مربوط به مؤسسه‌های آموزش عالی غیردولتی

غیرانتفاعی مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی و اصلاحات بعدی آن و حسب مورد مقررات وزارتین علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است، اما تصریح تسری مفاد الگوی تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجو به این دانشگاه می‌تواند در اجرای دقیق و کامل آن مؤثر باشد.

- **عدم ارائه راهکار برای دانشگاه علمی کاربردی:** دانشگاه علمی کاربردی با بیش از ۲۰۰ هزار دانشجویی در حال تحصیل که حدود نیمی از آنها را دانشجویان مقطع کارشناسی و نیمی دیگر را دانشجویان مقطع کاردانی تشکیل می‌دهند بدون داشتن حتی یک عضو هیئت علمی تمام‌وقت اقدام به پذیرش دانشجو می‌کند که این موضوع در مصوبه فوق بلا تکلیف مانده است. گفتنی است تعداد دانشجویان دانشگاه علمی کاربردی حدود هفت درصد (۷٪) از کل دانشجویان کشور را تشکیل می‌دهد.

- **تأثیرپذیری منابع مالی دانشگاه‌ها از میزان ظرفیت پذیرش:** یکی از نکات اساسی در خصوص نظام آموزش عالی کشور به‌ویژه در بخش دولتی، توجه به نظام تأمین مالی و بودجه‌ریزی دانشگاه‌هاست. از آنجایی که بخش اعظم بودجه دانشگاه‌های دولتی از منابع عمومی دولت تأمین می‌شود و چشم‌انداز تأمین مالی دانشگاه‌ها (به‌ویژه دانشگاه‌های در حال توسعه) وابستگی بالای آنها به این نوع بودجه را در آینده نزدیک محتمل نشان می‌دهد، از این‌رو هرگونه تغییری که در میزان بودجه آنها تغییر ایجاد کند، نظام مدیریتی آنها را با چالش‌های اساسی مواجه خواهد کرد. از این‌رو تغییر یک‌باره در الگوی تخصیص ظرفیت پذیرش از این نظر نیازمند تأمل بیشتری است.

- **مشخص نبودن نحوه تأثیر شاخص مربوط به فضای آموزشی و پیوست خدماتی رفاهی در تعیین ظرفیت:** اگرچه به ضرورت استفاده از شاخص‌های مربوط به فضای آموزشی و پیوست خدمات رفاهی در تعیین ظرفیت کل پذیرش مؤسسه در



بند «ج» مصوبه حاضر اشاره شده است، اما نحوه تأثیر شاخص‌های فوق در ظرفیت پذیرش مشخص نشده است.

- مشخص نبودن مبنای یکسان بودن میزان ظرفیت دانشجوی شهریه‌پرداز با دانشجوی بهره‌مند از آموزش رایگان: در آخرین بند از مصوبه سهم ظرفیت پذیرش دانشجویان شهریه‌پرداز در هر رشته - گرایش حداکثر به میزان ظرفیت پذیرش دانشجویان برخوردار از آموزش رایگان تعیین شده است. این در حالی است که کیفیت آموزش در دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی دولتی برای دانشجویان یکسان و قابل قبول بوده است. بنابراین ضرورت این بند از مصوبه مبهم است و تنها شائبه حفظ ملاحظات مؤسسه‌های غیردولتی غیرانتفاعی در این خصوص قابل طرح است.

پیامدهای الگو

- توسعه کمی غیرکیفیت‌گرا در بخش مؤسسه‌های غیردولتی آموزش عالی (به‌خصوص در مقطع کارشناسی)

آن‌گونه که از تذکر ۴ الگوی تخصیص ظرفیت دانشجو برمی‌آید و برخی از دانشگاه‌ها^۱ نیز در مکاتبات خود به آنها اشاره کرده‌اند، یکی از پیامدهای اساسی مترتب از این تذکر محدود شدن دانشگاه‌های دولتی در پذیرش و تربیت دانشجو و گسترش دامنه پذیرش دانشگاه‌های غیردولتی غیرانتفاعی است که با ادامه این وضعیت به دلیل اینکه تعداد اعضای هیئت علمی تمام‌وقت این دانشگاه‌ها بسیار کمتر از دانشگاه‌های دولتی بوده و از سوی دیگر نسبت استاد (تمام‌وقت) به دانشجو در این دانشگاه‌ها بسیار بالاست، می‌توان

۱. پاسخ دانشگاه‌های شهید بهشتی، صنعتی شریف، بیرجند، سیستان و بلوچستان به نامه شماره ۱۴۰۱/۰۳/۳۰ مورخ ۸۲-۱۶۲۰/۰۴/۱۹۲

گفت کیفیت آموزشی و پژوهشی این دانشگاه‌ها چندان مطلوب نخواهد بود. بنابراین با توجه به مفاد الگوی حاضر می‌توان نتیجه گرفت کیفیت آموزش در مقطع کارشناسی در نظام آموزش عالی افت خواهد کرد.

– عدم استفاده بهینه و مطلوب از منابع برخی دانشگاه‌ها

از آنجایی که دانشگاه‌های در حال توسعه از نظر تعداد اعضای هیئت علمی نسبت به دانشگاه‌های قدیمی - و البته با در نظر گرفتن تذکر ۴ - نسبت به دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های غیردولتی غیرانتفاعی شرایط نامناسب‌تری دارند، از این رو مصوبه حاضر با تأکید بر شاخص تعداد اعضای هیئت علمی منجر به کاهش ورودی دانشجو به این دانشگاه‌ها و در نتیجه عدم استفاده بهینه از منابع دانشگاه می‌شود - این در حالی است که دانشگاه‌های قدیمی و توسعه‌یافته که تعداد اعضای هیئت علمی بیشتری دارند با کاهش ورودی دانشجو مواجه نشده‌اند - این امر علاوه بر از حد نصاب افتادن برخی از کلاس‌ها، منجر به کاهش بهره‌وری منابع (تجهیزات آزمایشگاهی، کارگاهی، زیرساخت‌های فناوری و ...) که برای تعداد بیشتری از دانشجویان در یک بازه زمانی طراحی شده‌اند می‌شود. در این زمینه مسئولان دانشگاه گلستان اظهار کرده‌اند که: اجرای الگوی جدید تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجو در این دانشگاه موجب شده است تا آمار پذیرش در مقطع کارشناسی در این دانشگاه از حدود ۱۰۵۰ نفر در سال ۱۳۹۹ به حدود ۸۰۰ نفر (آن هم با در نظر گرفتن ۴۰ درصد اضافه ظرفیتی که در سال اول اجرای مصوبه قابل قبول است) کاهش یابد، که کمترین پیامد این امر از حد نصاب افتادن تعداد دانشجویان در کلاس‌های درس و عدم استفاده بهینه و مطلوب از منابع، امکانات و تجهیزات دانشگاه است که برای حداقلی از دانشجویان ورودی یک سال لحاظ شده است.^۱

۱. اظهار نظر دانشگاه گلستان در خصوص الگوی تخصیص پذیرش دانشجو.



– کاهش بودجه دانشگاه‌های دولتی (در حال توسعه) در شیوه اختصاص بودجه سرانه‌محور

عامل اصلی در اختصاص بودجه به دانشگاه‌ها همچنان براساس سرانه دانشجو است. با در نظر گرفتن این مهم هر الگویی که در راستای تعیین ظرفیت پذیرش دانشجو باشد، علاوه بر آثار و پیامدهای آموزشی، پژوهشی و خدماتی، می‌تواند تأثیر بسیاری بر میزان بودجه دانشگاه‌ها داشته باشد. با توجه به اینکه الگوی جدید تخصیص پذیرش دانشجو (در صورت اجرای کامل و دقیق آن) با تمرکز بر معیار تعداد اعضای هیئت علمی در دانشگاه‌های در حال توسعه دانشجویان ورودی این دانشگاه‌ها را کاهش می‌دهد و از آنجایی که این دانشگاه‌ها بخش اعظم بودجه خود را از منابع عمومی دولت دریافت می‌کنند، از این رو می‌بایست هم‌زمان و به صورت موازی طرحی نو به منظور شیوه اختصاص بودجه به دانشگاه‌ها در نظر گرفت، یا اینکه در اجرای شیوه موجود به نحوی عمل کرد (با قرار دادن ضرایب و ...) که به صورت پلکانی و طی چند سال اثر آن بر بودجه دانشگاه‌ها مشخص شود.

نتیجه‌گیری

الگوی تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجو که شورای گسترش و برنامه‌ریزی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری تصویب و ابلاغ کرده، شامل بندهایی است که در پی حفظ و ارتقای کیفیت آموزش عالی است. به طور کلی قاعده‌مند کردن چگونگی تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجو اقدام درخور توجهی است که وزارت علوم، تحقیقات و فناوری انجام داده است، اما بررسی عملکرد الگوی فوق در پذیرش دانشجو در سال تحصیلی ۱۴۰۱ – ۱۴۰۰ و مقایسه آن با سال‌های قبل از آن نشان داد که با وجود در نظر گرفتن اختلاف ۴۰ درصد

در سال اول اجرا، عملکرد زیرنظام‌های مختلف فاصله بسیاری با هدف‌گذاری صورت گرفته دارد. به طوری که تعداد دانشجوی پذیرفته شده به‌ازای هر عضو هیئت علمی در مقطع کارشناسی در زیرنظام‌های مختلف بسیار بیشتر از نسبت‌های تعریف شده در الگو است. در این زمینه یافته‌های زیر قابل توجه است:

- دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم در مقطع کارشناسی حدود ۷۵٪ بیشتر از نسبت تعریف شده اقدام به پذیرش دانشجو کرده‌اند (هفت دانشجو به‌ازای هر عضو هیئت علمی به‌جای چهار دانشجو)؛

- دانشگاه پیام نور و دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی غیرانتفاعی در مقطع کارشناسی به ترتیب ۱۱۲۵٪ و ۱۰۵۰٪ بیش از نسبت تعریف شده اقدام به پذیرش دانشجو کرده‌اند (به ترتیب ۴۵ و ۴۲ دانشجو به‌ازای هر عضو هیئت علمی)؛

- دانشگاه پیام نور حدود پانصد درصد (۵۰۰٪) و مؤسسه‌های آموزش عالی غیرانتفاعی بیش از هزار درصد (۱۰۰۰٪) بیش از میزان ظرفیت قابل پذیرش براساس الگو، در مقطع کارشناسی ارشد به پذیرش دانشجو اقدام کرده‌اند.

بنابراین به‌عنوان یک نتیجه‌گیری می‌توان گفت تصویب و اجرای الگوی فوق تأثیری بر نحوه تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجو نداشته است و عملکرد اجرای الگو چه در مقطع کارشناسی و چه تحصیلات تکمیلی در امتداد سال‌های قبل از تصویب و اجرای الگو است.

علاوه بر این، الگوی جدید دارای آسیب‌ها و پیامدهایی است که از مهم‌ترین آنها می‌توان به محدود بودن شاخص‌های مورد استفاده جهت تخصیص ظرفیت؛ کم‌توجهی به اسناد مربوط به آمایش آموزش عالی؛ رویکرد متفاوت و تبعیض‌آمیز مصوبه برای زیرنظام‌های دانشگاهی؛ مشخص نبودن چگونگی ارتباط مصوبه با قوانین و مصوبات دیگر



در این زمینه؛ مشخص نبودن وضعیت ظرفیت پذیرش در دانشگاه آزاد؛ عدم ارائه راهکار برای دانشگاه علمی کاربردی؛ کاهش کیفیت آموزش (به خصوص در مقطع کارشناسی)؛ کاهش بودجه دانشگاه‌های دولتی در شیوه اختصاص بودجه سرانه محور و تضعیف دانشگاه‌های در حال توسعه و رشته‌های نوپا اشاره کرد.

پیشنهادها و راهکارها

با توجه به اینکه الگوی تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجو در سال اول اجرا موفقیتی را به همراه نداشته و بررسی‌ها حاکی از تداوم وضعیت قبل از اجرای الگو در پذیرش دانشجو است و علاوه بر آن این الگو آسیب‌ها و پیامدهایی را نیز می‌تواند در پی داشته باشد، پیشنهادها و راهکارهای زیر مطرح می‌شود:

- استفاده از شیوه طراحی بسته سیاستی با رویکرد جامع‌نگری به منظور اصلاح الگوی پذیرش دانشجو: با توجه به اینکه تعیین ظرفیت پذیرش دانشجو به عوامل مختلفی وابسته است، بنابراین نیاز است تا در طراحی هر الگو یا دستورالعمل در این خصوص جمیع عوامل مورد توجه قرار گیرد و تنها به یک عامل اکتفا نشود. مانند طراحی هم‌زمان الگوی بودجه‌ریزی، ایجاد نهاد ملی ارزیابی، اعتبارسنجی و تضمین کیفیت به منظور ارزیابی عملکرد دانشگاه‌ها و تخصیص ظرفیت پذیرش مبتنی بر عملکرد و ...؛
- رعایت تنوع شاخص‌ها در تعیین میزان ظرفیت پذیرش همچون: عملکرد آموزشی و پژوهشی دانشگاه، منابع مالی و کالبدی، اشتغال فارغ‌التحصیلان، قراردادهای پژوهشی، فضا و تجهیزات آموزشی، آزمایشگاهی و کارگاهی؛
- در نظر گرفتن عملکرد آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها در تخصیص ظرفیت پذیرش؛

- حذف تذکر ۴ از الگوی تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجو جهت رفع تبعیض میان زیرنظام‌های آموزش عالی، یا در نظر گرفتن هر سه عضو هیئت علمی وابسته یا حق‌التدریس معادل یک عضو هیئت علمی تمام‌وقت و تسری این قاعده به همه زیرنظام‌های دانشگاهی؛

- اختصاص ظرفیت بیشتر در مقاطع تحصیلات تکمیلی به دانشگاه‌هایی که با استفاده از بودجه اختصاصی یا قرارداد با صنعت و بخش‌های دیگر می‌توانند اقدام به پذیرش دانشجو کنند؛

- در نظر گرفتن ضریبی برای دانشجویان انصرافی، انتقالی، اخراجی و ... جهت جبران ریزش دانشجو و از حدنصاب نیفتادن کلاس‌ها؛

- حذف محدودیت دانشگاه‌های دولتی در پذیرش دانشجویان شهریه‌پرداز؛

- افزایش ظرفیت اساتید مشارکت‌کننده در آموزش و پژوهش‌های رشته‌های میان‌رشته‌ای؛

- تعیین تکلیف دانشگاه‌های آزاد اسلامی و علمی - کاربردی در الگوی جدید؛
- در نظر گرفتن سایر قوانین مرتبط و تأثیرگذار بر تعیین ظرفیت پذیرش دانشجو: از آنجایی که در قوانین مختلف نهادها و شیوه‌های دیگری نیز در نحوه تعیین ظرفیت پذیرش ارائه شده است، از این رو می‌بایست تعیین ظرفیت با لحاظ همه شرایط صورت پذیرد؛

- تأسیس نهاد ملی ارزیابی، اعتبارسنجی و تضمین کیفیت با در چارچوب ساختارهای موجود و منابع و نیروی انسانی موجود: در صورت تأسیس نهاد ملی ارزیابی، اعتبارسنجی و تضمین کیفیت در چارچوب ساختارهای موجود و منابع و نیروی انسانی موجود یکی از کارویژه‌های این نهاد می‌تواند تعیین ظرفیت پذیرش دانشگاه‌ها



در رشته‌محل‌های مختلف براساس برآورد نیروی انسانی مورد نیاز در بخش‌های مختلف و ارزیابی عملکرد دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی باشد.

منابع و مآخذ

۱. قانون سنجش و پذیرش دانشجو در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور، مصوب مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۲.
۲. قانون سنجش و پذیرش دانشجو در دوره‌های تحصیلات تکمیلی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی، مصوب مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۴.
۳. آیین‌نامه اجرایی قانون سنجش و پذیرش دانشجو در دوره‌های تحصیلات تکمیلی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی، مصوب هیئت وزیران، ۱۳۹۶.
۴. ماده واحده: نحوه تعیین و اعمال ظرفیت پذیرش دانشجو در دانشگاه آزاد اسلامی، مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۹۳.
۵. مصوبه الگوی تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجو، مصوب شورای عالی گسترش و برنامه‌ریزی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ۱۳۹۹.
۶. پاسخ دانشگاه‌های صنعتی شریف، شهید بهشتی، سیستان و بلوچستان، گلستان، بیرجند و ایلام به نامه مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی درخصوص اظهارنظر درباره نقاط قوت، ضعف و چالش‌ها و فرصت‌های اجرای الگوی تخصیص ظرفیت پذیرش دانشجو به تاریخ ۱۴۰۱/۰۳/۳۰.
۷. پاسخ سازمان سنجش به نامه مرکز پژوهش‌های مجلس درخصوص ارائه آمار پذیرفته‌شدگان دانشگاه‌ها در سال‌های ۱۳۹۷ الی ۱۴۰۰.